

Ode aan de vriendschap

Fons Eppink

Toen ik in 1973 afstudeerde in Leuven en terug vertrok naar Kongo had ik er geen idee van dat de hechte vriendschapsbanden die in die vier jaar Romaanse waren gesmeed de “tand des tijds”, lange afwezigheden en grote afstanden zouden weerstaan. “Uit het oog, uit het hart”. Dat zou in minder extreme omstandigheden ook heel begrijpelijk zijn geweest. Vanuit het isolement toen van het evenaarswoud in Kongo en wat Joseph Conrad eens *The Heart of Darkness* heeft genoemd had ik bijna niet anders verwacht. Een wonderbare verrassing dus! Ik zie mijn uitnodiging van *Romaneske* om iets te vertellen over wat ik gedaan heb met mijn licentiaat Romaanse helemaal in het licht van deze nu al meer dan dertig jaar oude vriendschapsbanden.

Een Nederlander die in Leuven Romaanse filologie komt studeren? Dat vraagt waarschijnlijk wel wat uitleg. In mijn geval had het alles te maken met het feit dat ik daarvoor al een anderhalf jaar in Kongo had doorgebracht en van daaruit – vooral ook vanwege de historische band tussen Kongo en België – me kwam bekwamen in de Romaanse filologie. Maar laat ik eerst eens even iets invullen van wat daaraan vooraf ging.

Twente

Mijn geboorteplaats is Denekamp in wat je ruwweg het middenoosten van Nederland zou kunnen noemen, een mooie streek vlak tegen Duitsland, die beter bekend staat als Twente, met een van oorsprong – zo wil de plaatselijke mythologie althans – Saksische bevolking, die in de rest van het land “Tukkers” worden geheten. Ik ben de oudste in een gezin van vier kinderen (drie zussen) en groeide op in een rustige boerengemeenschap tijdens de moeilijke jaren na de tweede wereldoorlog. We hadden het beslist niet breed en de droom van mijn vader was – hoe kon het anders? – dat ik als *poalboer*, zoals hij me in het Twents dialect graag noemde, de boerenstiel in stand zou houden. Maar op het eind van de lagere school had zich in mijn hoofd al een andere droom geplant. De met smaak vertelde verhalen van “meester” Damhuis over de Mato Grosso in Brazilië en over Afrika waren daar zeker debet aan. Een jongensdroom. Ik zou missionaris worden. Dat kwam hard aan bij mijn vader. Geen opvolger op de boerderij dus. Maar

hij legde me geen strobreed in de weg. Wel werd besloten, in overleg met de plaatselijke pastoor, dat ik niet naar een kleinseminarie zou gaan maar best eerst eens mijn middelbaar zou gaan volgen, niet te ver van thuis, op zo'n 12 km fietsafstand, aan het Carmel-lyceum in Oldenzaal. Een wijs besluit, heb ik achteraf altijd gevonden.

En zo ben ik zes jaar lang, weer of geen weer, op de fiets naar Oldenzaal getogen. De algemene running van het lyceum was toen nog in handen van de paters Karmelieten. Laat ik er bij zeggen dat voor mijn sterk landelijke streek deze en andere soortgelijke scholen een sterk emanciperende functie hebben gehad. Voor mij ging een hele nieuwe wereld open waarvan ik een blijvende interesse voor talen in het algemeen en Frans in het bijzonder heb overgehouden. Het toeval wilde dat de leraar Frans in de laatste jaren van het gymnasium een zekere meneer Huijgen was, afkomstig uit Luik in België. Een eerste "link" met de zuiderburen dus.

De onstuimige jaren 60

Op het eind van het middelbaar bleek de jongensdroom wel aan romantiek maar toch niet aan inspiratie te hebben ingeboet en zo heb ik uiteindelijk de keuze gemaakt om bij de missionarissen van Mill Hill – een Engelse congregatie met een flink aantal leden uit Nederland – een opleiding tot missionaris te beginnen. Wat me vooral ook aantrok was dat de opleiding in het Engels werd gegeven. En zo heb ik dus de toen klassieke twee jaar filosofie (Roosendaal) en vier jaar theologie (Londen) gevolgd met als bekroning de priesterwijding en uitzending. Dat was tijdens de alom gistende zestiger jaren waarin een nieuwe naoorlogse generatie om aandacht vroeg en alles mogelijk en denkbaar leek. *L'imagination au pouvoir!* Hippies, nozems, *flower power*, communes ... met als hoogtepunt Mei '68. In de katholieke kerk woei ook een frisse wind: Paus Johannes XXIII had de ramen opengegooid met zijn *aggiornamento*. En het tweede Vaticaans Concilie opende nieuwe perspectieven.

Te midden van al die onstuimigheid ben ik toen in februari '68 met de boot vanuit Antwerpen naar Kongo vertrokken. Met als eindbestemming Basankoesoe, een onbeduidend klein provinciestadje midden in het evenaarswoud, op zo'n duizend kilometer van Kinsjasa. Mijn eerste verblijf daar zou maar anderhalf jaar duren. Net genoeg om de plaatselijke stamtaal (Lomongo) aardig onder de knie te krijgen en een flinke dosis "Afrikavirus" op te lopen. Na de onafhankelijkheid en de chaos van de rebellie van Moelele was het onderwijs aardig in het slop geraakt en waren er nieuwe krachten nodig. Zo werd ik gevraagd om Romaanse te gaan studeren in Leuven met het oog op een taak in de opbouw van het middelbaar onderwijs in de streek van Basankoesoe.

Een cola met zes rietjes

En daarmee begint dus mijn Belgisch avontuur en wel in 1969. Een Hollander die Romaanse "doet" in Leuven! Ik was niet de enige, laat ik dat er snel bij vertellen. En ik ben me heel snel thuis gaan voelen in deze gezellige studentenstad. "Ik ben geen echte Hollander, hoor", heb ik in het begin vaak moeten uitleggen, verwijzend naar mijn geboortestreek buiten de Hollandse provincies. Het was de tijd van de Hollander- en Belgenmoppen. *Een cola met zes rietjes*. In de eerste kandidatuur had ik het niet gemakkelijk. Je kunt je de omschakeling voorstellen zeven jaar na het middelbaar. Vanaf het begin had ik een voorliefde voor linguïstiek. De worsteling met Afrikaanse talen die ik al had doorgemaakt zal daar niet vreemd aan geweest zijn. Karel van den Eynde opende

mijn ogen voor structuren en verbanden waar ik tot dan toe geen weet van had. Tonaliteit! Alle Bantoetalen worden erdoor gekenmerkt. Bij terugkeer naar Kongo zou die kennis van onschatbare waarde blijken. Zijn originele aanpak van lesgeven – een soort Socratische “maieutiek” – heeft me later ook vaak geïnspireerd bij het geven van workshops. De keuze van eindverhandeling lag daarmee voor de hand. Het is een linguïstische studie geworden van het Picardisch dialect dat rond Doornik gesproken wordt. Ik heb veel plezier beleefd aan het veldonderzoek en het contact met de informanten, hoewel het eindresultaat toch nog wel wat te wensen overliet. De interesse voor taalstructuur is me bijgebleven en helpt ook nu hier in Oeganda nog bij het aanleren van het Loeganda – alhoewel, als je over de zestig bent vlot dat niet erg meer. Maar dat heeft meer te maken met geheugenverlies dan wat dan ook.

Natuurlijk was de studie van het Frans zelf ook een hele uitdaging. Kun je je voorstellen. In Nederland lag het niveau en het accent toch wel wat anders dan wat we in Leuven voorgeschoteld kregen. Ik had zelf flink wat in de praktijk geleerd, in Kongo dan, maar ja, die dictees van Jef Mertens ... Dat heeft me wat zweetdruppels gekost! Mijn al aardig ontwikkelde interesse voor literatuur – vooral Engelstalig – is tijdens die vier jaar in Leuven verrijkt met een Franse en een Spaanse (mijn tweede Romaanse taal) tak, een verbreding waar ik nog steeds dankbaar voor ben.

Terug naar Kongo

En zo ben ik dus na vier jaar Romaanse met ook een aggregatiediploma op zak (met een knipoog naar Lieve Joris) “terug vertrokken naar Kongo”. Ik wist wat me te wachten stond: leraar middelbaar in Bonkita, een van de weinige middelbare scholen in de streek van Basankoesoe. En daar heb ik zeven jaar lang mijn opgedane kennis van het Frans naar hartelust kunnen gebruiken en proberen over te dragen aan leergierige jonge mensen uit de streek. Een hele uitdaging, dat wel! Wat de jeugd daar meebracht aan kennis van de lagere school was miniem, en een leescultuur bestond al helemaal niet. Trouwens de meest elementaire middelen, zoals voldoende tekstboeken ontbraken vaak. Je leert in zo’n situatie al heel snel improviseren en je verwachtingen bijstellen.

Bonkita was een prachtig gelegen plek, hoog op de oever van een zijrivier van de majestueuze Kongostroom, aan alle kanten omgeven door het eindeloos uitgestrekte evenaarswoud. Je kon er heerlijk zwemmen, als je tenminste de waarschuwingen voor krokodillen – ik ben er nooit eentje tegengekomen! – en waterslangen niet te serieus nam. En leren roeien in een Afrikaanse prauw. Jacques Fenaux, vriend en promotiegenoot, kwam een paar jaar als vrijwilliger werken in een nabijgelegen school. Voor Amerikaanse *Peace Corps* vrijwilligers, die op verschillende scholen in de streek Engels en andere vaardigheden aan de man probeerden te brengen, was Bonkita bij gebrek aan enig ander vertier de “zoete inval”. Zittend op de veranda onder de betoverende sterrenhemel of bij helder maanlicht was er ruimte om de onvermijdelijke frustraties te luchten en mekaar door crisissen heen te helpen. “Bonkita”, zo schreef een van hen later, “is not a place but a state of mind”. Dat was het voor mij ook, ondanks het isolement en gebrek aan comfort – een gelukkige tijd.

Een kleine revolutie

Enkele jaren na de komst van een Kongolese bisschop, Mgr. Ignace Matondo, werd ik begin jaren tachtig benoemd tot *conseiller pédagogique* – een soort inspecteur – van het

middelbaar in het bisdom en tegelijk vicaris generaal van de bisschop. Dat was de vervulling van een lang gekoesterde wens tot “afrikanisering”: de leiding in handen van landeigen mensen en meewerken in een ondersteunende rol. De op ander gebied desastreuze politiek van zaïrisering door Moboetoe ingeluid in 1975 had wel een zekere bewustwording van eigen waardigheid en kunnen tot gevolg. Bisschop Matondo was een bijzonder inspirerend en charismatisch mens die in enkele jaren tijd een grote omwenteling teweeg bracht in de streek. Hij stond voor *inculturatie* – een Afrikaans gezicht geven aan de tot dan toe sterk westers uitziende “missie”-kerk. Bijna van de ene dag op de ander werden de liturgievieringen een Afrikaans feest van ritme, zang en dans. Jongeren deden enthousiast mee met een jeugdbeweging geïnspireerd door de traditionele Afrikaanse initiatierites, de *Bilenge ya Mwinda* (Jongeren van het Licht) waarvan Mgr. Matondo zelf de grondlegger was.

Mijn overkoepelende functie en nauwe samenwerking met de bisschop stelde me in staat een betere kijk te krijgen op wat er giste in kerk en samenleving. Het waren opwindende jaren ondanks de steeds verder gaande verloedering van het land dat leeg geplunderd werd door Moboetoe en zijn klik. Als onderdeel van een nieuw onderwijsbeleid kwam er een ware explosie van middelbare scholen. Van mij werd verwacht om deze in veel opzichten chaotische ontwikkeling enigszins in goede banen proberen te leiden. Geen gemakkelijke taak! En het betekende veel reizen door heel het uitgestrekte bisdom (zo’n 800-900 km in doorsnee) over vaak totaal onbegaanbare wegen. Er was geen vierkante centimeter asfalt in heel het gebied. “Je weet wanneer je vertrekt, maar je weet nooit wanneer je aankomt”, zo ging het gezegd. Het aantal keren dat ik heb vastgezet in soms kilometers lange modderpoelen in uitgestrekte moerassen of met de wielen tussen de gladde boomstammen van een jungle brug ben blijven steken! Ik vraag me nu wel eens af wat me toen op de been heeft gehouden temidden van al de frustraties, ontberingen en obstakels van allerlei slag. Ik denk dat het een combinatie was van camaraderie van collega’s, een diep gevoel van solidariteit met de plaatselijke bevolking zelf zonder uitweg, en een flink stuk evangelische inspiratie ook natuurlijk. Het isolement zelf bracht je in nauw contact met de plaatselijke cultuur, taal en leefomstandigheden. Nooit heb ik sterker het mysterie van de andere mens met zijn eigen achtergrond en leefwereld ervaren als daar in het hartje van het regenwoud.

Van onderzeeër naar metropolis

In 1988 is aan dat avontuur van solidariteit onverwacht een eind gekomen. Ik werd afgevaardigd naar het kapittel van mijn congregatie van Mill Hill in Londen en op het eind daarvan vond ik me plotseling gekozen tot lid van het hoofdbestuur. Dat kwam als een donderslag bij heldere hemel. Een half jaar heeft het zeker geduurd voor ik gewend was aan de nieuwe omgeving en de taak: raadslid met verantwoordelijkheid voor de *Africa desk*. Dat betekende naast de algemene bestuursfunctie veel reizen in Afrika, in de landen waar de congregatie werkzaam was: Kameroen, Kenia, Oeganda, Soedan, Zuid-Afrika en Kongo. In veel opzichten ging voor mij een nieuwe en opwindende wereld open. Iemand had eens de situatie in het evenaarswoud in Kongo niet helemaal ten onrechte vergeleken met een onderzeeër – *we all lived in a yellow submarine* –, zo afgesloten was je van de buitenwereld en verstoken van directe communicatie. Nu was ik ineens geparachuteerd in een wereldstad – wat kun je in Londen niet allemaal zien en beleven?! – en kreeg ik een kijk op wat mogelijk was in Afrika waar ik in Kongo maar van had kunnen dromen. Mijn eerste bezoek, aan Kameroen, toch ook niet bepaald een model van ontwikkeling in Afrika, vulde me met diepe emotie: wat ik zag aan wegen en

andere infrastructuur was nog een verre droom in de binnenlanden van Kongo. Waarom hier wel en daar niet? Frequente bezoeken ook aan andere landen heeft me dat beeld later wel wat leren bijstellen, maar toch. Kongo, mijn eerste liefde, blijft de “zieke man” van centraal Afrika.

Er was nu ook volop gelegenheid om de Leuvense vriendschapsbanden weer aan te halen. Bezoeken over en weer naar België en Londen hielpen om eens goed bij te praten en nieuw leven te blazen in de smeulende kolen onder de as van 15 jaren afwezigheid. Toen ik in 2002 terugkeerde naar Afrika, en wel Oeganda, was er van isolement hoegenaamd geen sprake meer. En zo heb ik al de gelegenheid gehad met studiegenoten Jean-Pierre (Hanni moest om gezondheidsredenen afhaken) alsook Louis en Karin deze “Parel van Afrika” te verkennen. Maar ik loop vooruit op mijn verhaal.

Nog even een paar markante ervaringen uit mijn twaalf jaar in het hoofdbestuur in Londen. Soedan was het land dat me het meest intrigeerde vanwege de vele contrasten, de islamitische cultuur in het noorden, de al zo lang aanslepende burgeroorlog in het zuiden. In Khartoem woonden collega’s zoals later bleek maar een paar blokken verwijderd van de villa van de later beruchte Osama Bin Laden. Soms moest je weken wachten op vergunning om plaatsen verder in het zuiden te bezoeken. Garnizoensplaatsen zoals Malakal bereikte je vanuit de lucht met een z.g. “kurkentrekkerbeweging” waarbij het vliegtuig aan het eind van een soort lange spiraal op de landingsbaan neerstreek. Om vijandelijk vuur te ontwijken. Een Nederlandse piloot die het er op de terugweg naar Khartoem een keer op waagde – omdat het al laat op de dag was – en dus zonder spiraalbeweging opsteeg, werd prompt een paar kilometer buiten Malakal neergeschoten ... De taai volharding van naar schatting twee miljoen Afrikaanse vluchtelingen die rond Khartoem in vaak mensonterende omstandigheden in leven probeerden te blijven, heeft op mij een diepe indruk gemaakt.

Solidariteit – Fundamentalisme

Mijn hele leven heeft in het teken gestaan van “missie”, een heel beladen begrip in deze tijd en alles behalve vanzelfsprekend. Voor wie mijn verhaal tot hier toe is blijven lezen, moet me even van het hart dat mijn bevoorrechte positie in het hoofdbestuur tijdens die twaalf jaar me ook een aardige kijk gaf op de grote aardverschuivingen in de kijk op kerk en missie. De zelfverzekerde “wij hebben de waarheid in pacht” houding heeft plaats gemaakt voor veel vragen en vooral ook respectvol dialoog. En de uitwisseling gaat nu van noord naar zuid, oost naar west en omgekeerd, zonder poespas en vaak op kleine schaal, kleine zaadjes van solidariteit en verbroedering.

Natuurlijk is daar ook het fenomeen van het fundamentalisme dat een vriend van mij deed schrijven dat alle religie verderfelijk is en moet verdwijnen. Zelf ben ik met enkele vormen daarvan heel concreet en pijnlijk geconfronteerd geweest in Israël. Na mijn twaalf jaar in het hoofdbestuur kreeg ik een *sabbatical* van negen maanden aangeboden in Israël. Dat was de vervulling van een al lang gekoesterde droom. Het verblijf in Jeruzalem aan de Kedronvallei met uitzicht op de Olijfberg, de inspirerende uiteenzettingen en verkenningen van de Bijbel, de verrassende inzichten van Joodse geleerden alsook de wekelijkse bezoeken aan al die bekende plaatsen, van het meer van Galilea tot de berg Sinai: het was allemaal even interessant. Maar tegelijk speelde op de achtergrond een heel ander scenario. Net voor mijn aankomst had Sharon zijn uitdagende bezoek gebracht aan de Tempelberg en was de tweede *intifada* losgebarsten. Over de gevolgen daarvan hoef ik verder niet uit te wijden omdat het geregeld wereldnieuws is geweest en

nog is. De tragedie van twee broedervolken – zo zeggen ze althans – die mekaar zo naar het leven staan, de brandende haat in de ogen van sommigen, het gevoel van machteloosheid, heeft me diep aangegrepen. Je kiest partij, bijna onvermijdelijk, in deze ongelijke strijd. Een van onze begeleiders was Yehezkel Landau, een diepgelovige jonge joodse academicus en vredesactivist. Hij bleef geloven in verzoening en had samen met zijn vrouw een joods-palestijns-christelijke leefgemeenschap opgericht niet ver van Tel Aviv. Zou dat initiatief de bouw van de grote muur hebben overleefd?

De cirkel rond

Na Israël werd ik gevraagd om mee te helpen bij de vorming en opleiding van jonge Afrikanen tot missionaris in Jinja, Oeganda. En zo ben ik nu al weer meer dan drie jaar in Oeganda. De overgang was niet gemakkelijk maar nu na drie jaar voel ik me prima thuis in dit prachtige land dat volop in ontwikkeling is. Ik ben weer teruggekeerd naar mijn oude stiel en geef les aan een gezamenlijk instituut met als hoofdrichting filosofie en sociale wetenschappen. Mijn interesse gaat vooral uit naar Mensenrechten en Rechtvaardigheid en Vrede, twee keuzevakken. De studenten die zich hiervoor inschrijven hebben vaak een persoonlijke interesse in de onderwerpen omdat ze persoonlijk ervaring hebben van schendingen van mensenrechten in hun land van herkomst – er zijn hier studenten uit een zevental Afrikaanse landen. Discussiemateriaal in overvloed dus. Ik beleef er veel plezier aan. Daarnaast was het leuk een jaar lang een cursus Frans voor beginners te geven. En *remedial English*, een soort bijspijkeringscursus voor eerstejaarsstudenten met een gebrekkige middelbare vorming. Het fijne van Oeganda is dat je hier niettegenstaande het negatieve advies van veel ambassades rustig vrienden op bezoek kunt uitnodigen.

Bidden met je voeten

Vorig jaar augustus hebben we daar gretig gebruik van gemaakt. Ik ben toen drie weken lang op pelgrimage geweest met zo'n 50 Europeanen, vooral Nederlanders, en een 150 Afrikanen. Drie weken en meer dan 700 km hebben we gewandeld van Kampala naar Kisoemoe in Kenia. En dat allemaal ter herdenking dat honderd jaar geleden de eerste missionarissen in Kisoemoe arriveerden. Ik wandel verschrikkelijk graag en ben al eens te voet naar Santiago getrokken vanaf de Franse grens en op een andere gelegenheid dwars door Kenia. Al lopend een land of streek verkennen is een heel bijzondere ervaring die ik van harte aanbeveel. Even een paar indrukken van deze Oegandese tocht die me heeft leren 'bidden met m'n voeten':

Een wandeltocht als deze geeft je een zee van gelegenheid om mensen te ontmoeten en een persoonlijk gesprek aan te knopen. Dat is een ontdekkingsstocht op zich. Ons dagelijkse ritme van eerst twee uur wandelen, dan tien minuten rusten, en daarna telkens vijftig minuten lopen, tien minuten rust, werkte een geregelde wisseling van gesprekspartners in de hand. Maar na 21 dagen moest ik constateren dat ik nog maar een fractie van de deelnemers echt had leren kennen.

Vaak verkenden we ook de diepere vragen van geloof, zingeving, en spiritualiteit. Het viel me op hoeveel van de Europese deelnemers, oud en jong, vaak maar een heel losse band hadden met kerkgemeenschappen thuis. En wat er nu onder pelgrimstocht verstaan moest worden werd voor sommigen al doende pas duidelijker. Hans, de 75 jaar oude collega missionaris en initiatiefnemer van de tocht, had duidelijk veel aantrekkingskracht op mensen die op een persoonlijke zoektocht

waren naar diepgang en een authentieke spiritualiteit. Zijn eigen altijd creatieve en zoekende geest was daar niet vreemd aan. Geregeld kwam hij met frappante uitspraken of originele beelden. “Het evangelie is net als gemalen koffie. Gemalen koffie kun je niet drinken. Pas als het gefilterd is kun je het drinken en smaakt het lekker. Zo moet ook het water van het leven eerst door het evangelie filteren. Pas dan wordt het begrijpbaar en betekenisvol”.

Zo'n voettocht schept ook zijn eigen dynamiek. In het begin hadden veel deelnemers moeite met het ritme en de onnauwkeurig aangegeven afstanden, voor de een ging het te hard, voor de ander te langzaam. Maar na een paar dagen had ieder wel een manier gevonden om zich bij het tempo aan te passen. De meestal uiterst eenvoudige accommodatie in scholen en kerken, vaak zonder elektriciteit en met water van de pomp, gaf je een heel nieuwe kijk op de simpele kleine geneugten in het leven: een watermeloen, of gewoon een slok koel water. Water, ja vooral dat. En een douche bij hoge uitzondering, wat een zaligheid! “Pelgrimage is een grote gelijkschakelaar”, zo stelde Hans. Als je samen te voet optrekt vallen de grote verschillen weg. Je slaapt op dezelfde vloer, eet hetzelfde eenvoudige eten, hoeft je niet te bekommeren om hoe je erbij loopt.

Maar dat wil nu ook weer niet zeggen dat alle verschillen ineens waren verdwenen als sneeuw voor de zon. Hoe verschillend bijvoorbeeld was het schoeisel van Afrikanen en Europeanen! De meeste Afrikanen droegen trainers, enkele oudere Keniaanse vrouwen liepen op badslippers, eentje zelfs een tijdlang blootsvoets en de goeie ouwe Sylvester liep de hele weg op een paar slecht passende sandalen, aan mekaar gelapt van repen versleten autoband – van het type dat ze hier in Oeganda ‘Toyota’ noemen. Je zou het moeten het zien om het te geloven!

Wie ooit eens op pelgrimstocht is geweest zal hebben ervaren dat de betekenis van pelgrimage in de tocht zelf ligt en niet in de aankomst op het einddoel. Hans vatte het allemaal samen toen we op de laatste dag een ogenblik bij elkaar zaten om even terug te kijken op de afgelopen eenentwintig dagen, met een veelzeggend gebaar alsof het een uitzonderlijk goeie wijn of beeldschone vrouw betrof: “Oh, het plezier van te bewegen ...!” . Hij had de eerste dag al moeten stoppen met lopen vanwege een versleten heup, maar zijn pelgrimziel was nog springlevend.

Mill Hill

Bij veel lezers zal de naam van de missiecongregatie waar ik lid van ben vreemd in de oren klinken. Nooit van gehoord! Daarom – op uitdrukkelijk verzoek van de redactie – een paar woorden uitleg. De ‘Society of St Joseph for Foreign Missions’ zoals de oorspronkelijke naam luidde werd gesticht in Engeland in het midden van de twintigste eeuw, in 1866 om precies te zijn. De stichter is een Engelse priester, later kardinaal, Herbert Vaughan. De naam waaronder de congregatie nu bekend staat – Mill Hill – komt van het voorstadsje van Londen, waar indertijd alles is begonnen en nu nog het moederhuis staat. Je kunt dat vergelijken met Scheut in Brussel. Mill Hill is dus een onderdeel van die explosie van missiecongregaties in het midden van de negentiende eeuw in heel West-Europa waar ook o.a. de Witte Paters, de Missions Etrangères de Paris, SVD deel van uitmaken.

In België is Mill Hill zo goed als niet gekend, in Nederland daarentegen wel. Dat komt vooral omdat de stichter, vanwege het geringe aantal roepingen in Engeland indertijd

en ook de nood van de Engelse kerk zelf, al vrij snel het Kanaal overstak om te rekruteren in seminaries in Nederland, die toentertijd barstensvol zaten, en ook in Tirol. Zo is het gekomen dat lange tijd meer dan de helft van de leden van Mill Hill van Nederlandse oorsprong was. Sinds het midden van de jaren zestig is die Nederlandse moot sterk vergrijsd en aan het afsterven.

Millhillers hebben vanaf het begin veel missionair pionierswerk verricht in tal van landen in Azië (India, Pakistan, Maleisië, Filippijnen) alsook in Afrika (Soedan, Kenia, Oeganda, Kongo en Kameroen). De huidige, vaak bloeiende, plaatselijke kerken in die streken zijn daar de uiteindelijke vrucht van, zou je kunnen zeggen. Wel fijn, vind ik, om te zien dat deze kerken nu op hun beurt actief deel nemen aan wereldmissie. De opleiding waarbij ik hier in Jinja actief ben betrokken past ook in dat kader. Het leden-tal van de congregatie is sinds de zestiger jaren gestadig geslonken. Nieuwe leden, klein in aantal, komen nu uitsluitend uit het Zuiden (Azië, Afrika).

En de toekomst?

Ik heb begin mei bij getekend voor drie jaar als teamleider in de opleiding hier. Dat ging wel met flink wat druk van bovenaf gepaard. Eigenlijk had ik liever een Afrikaan en zeker een jongere collega in die positie gezien hier. Maar het personeelsgebrek is nijpend. Het nieuwe team van vijf, twee Oegandezen, twee Engelsen en ikzelf, functioneert uitstekend, dat wel! Dus misschien is er een kans om met een sierlijke penseelstroom – *finir en beauté!* – mijn Afrikaans schilderij af te maken? Ik zit er inderdaad aan te denken om in 2007 huiswaarts te keren naar Europa. Dat hangt sterk samen met een diep verlangen om weer aan te knopen met mijn *roots*. Hoe dat precies ingevuld zal worden, daar heb ik nog geen idee van. De aanpassing zal, dat weet ik wel zeker, niet gemakkelijk zijn. Maar één ding staat als een paal boven water: als de gezondheid het niet laat afweten ga ik nog niet met pensioen. Een nieuwe uitdaging dus. En de mogelijkheid om oude vriendschapsbanden weer aan te halen.

mhfh@iwayafrica.com